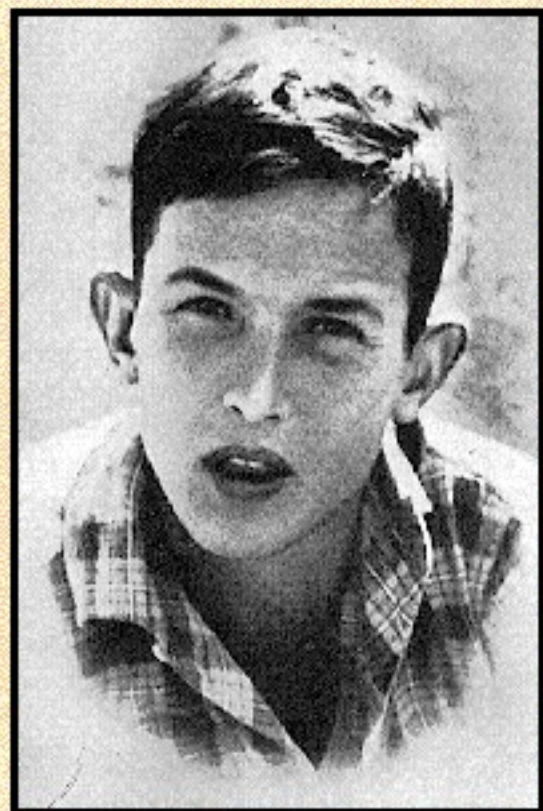
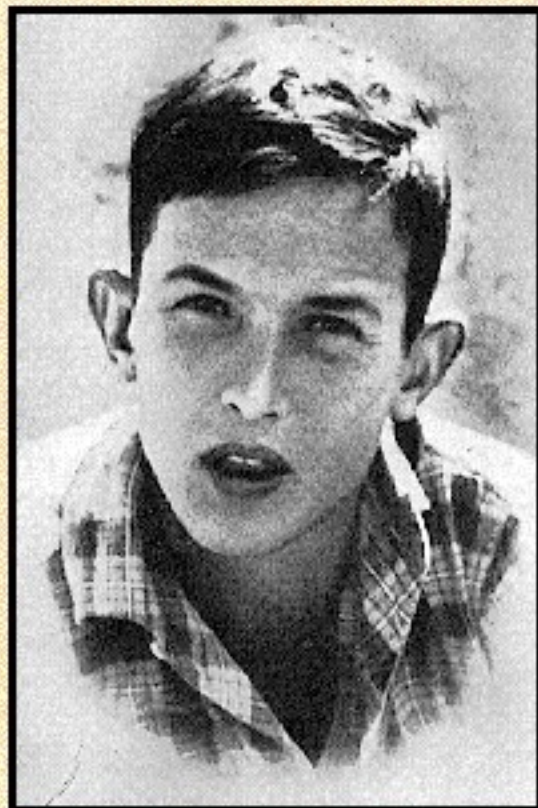

אזיכרו של יצחק יהודאי ז"ל

איצי שלי!

אנו אשר לפני שלושים יום טמנו באדמה זו את גופך — התאספנו כאן ע"י קברך כל בני המשפחה, חבריך, ידידיך, אנשי היחידה שאתם שרת בצבא וכל בית מעלה החמשה כדי להניד לך עד כמה קשה לנו בלעדיך, עד כמה אין אנו יכולים להשלים עם המחשבה שאתה אינך עוד אתנו. איך אפשר להשלים עם זה שאתה איצי, הטוב, היפה, הטהור, המסור, אתה שרק התחלת לחיות, לטעום מהחיים ולהבין את החיים, איך אפשר להאמין? איך נוכל להיות להתקיים ולחיות בלעדיך? אתה הבן המסור והאוהב את משפחתך ואת ביתך, הקבוצה, אתה התמים, איצי שלי.

היש תשובה לשאלה למה זה קרה לך? האם יכול מישהו לענות על השאלה למה הולכים הטובים, הטהורים והיפים מבנינו? היש צדק בזה?

איצי שלי. לא אוכל וגם לא ארצה לשכוח אותך. תמיד תחיה אתי בתוכי עד נשימת אפי האחרונה, תהיה אתה על ידי. לא אוכל ולא ארצה להיפרד ממך, בני איצי.

אבא

כותרים עם יצחק יהודאי, י"א

בן שנתיים וחצי היה כשעמד על רגליו.
התחיל אז מהלך, אך חלש היה ורגליו כאבו.
כה קטן היה מהלך בדרכים הארוכות. מטפס
במדרגות הנבוהות הרבות.
ברגעים קשים ביותר היה סבר פניו נוסך מרגוע
לעידוד. ברכת השלום המתנגנת, מעלה חיוך על
שפתיים גם בימים קשים של מלחמה ומגור.

*

לאן הלך לא אדע. הן אראנו תמיד זקוף, יפה
גאה ומסביר פנים. עיניו מול השמש השוקעת. הן
אשטע את קולו הקורא לי בהתפעלות מיטי הנחף
ומצבע השמים בשדרה.

לאן הלך? הן רק בא אלינו ביום קיץ שרבי בשני
ליולי 1945 כ"א בתמוז. זה היה סמוך לגמר המלחמה.
ומן קצר אחרי שנודע כי מבל היקרים לי בגולה גם
שריד לא נותר.

שמש של שניים נשא: האחד הרד המורה
שנספה והשני חבר וידיד שהלך ובמלחמה נפל. יצחק
קראגו לו.

הקדים לדבר, אך חלש היה בגופו וללכת לא
ידע. על בטנו שכב, צבע צורו כצבע אפרסק שהבשיל.
עיניו מאירות, שרטוטי פניו חטובים.

אין איש יכול לצבור באדישות על פניו. כה
יפה ומתוק תמיד היה.

קורא לחברים בשמותיהם, מתנדנד על בטנו —
סימן, כי אכן נמאסה עליו השכיבה כלול. היו החברים
נוטלים אותו בורוצותיהם והמטפלת היתה מחפשת
אחריו.

כותבים & יצחק יהוראי, י"א

במשך הזמן השתחרר מפחדיו ונרגע. יחד עם זה גבר בו הענין למדעי הטבע ולמטימטיקה.

בראשונה סירר לו מעבדה לכימיה, צוסק היה בכסיונות, מפיך גזים ונוזלים, בעלי ריחות שונים ומשונים — מאושר כשהצליח בנסיון.

כה חרדה הייתי לשלומו. האש עליה חימם את החמרים והחומצות למיניהם, הטילו עלי פחד והרדה שמה ינזק הלילה מגז, חומצה או מאש.

בימים ההם, רחוקים היינו מן הבית. ברטיסבון בירושלים — הכל הכירונו. אהוב היה על כולם על קרוב ורחוק, סימן הכר היה לו — „הילד היפה“.

לפני הרדמו היה מנענע את ראשו ושר: „איצי ישן, איצילה ישן“ סבל או ספתדים והיה צועק בלילות: „אמא — האנעקה באה לי“ כך גדל הילד עדין ורגיש כמיתר, מפחד מפני כל דבר אשר בינתו לא יכלה להשיג, אופטימי היה ומאמין כי תמיד ימצא לו מושיע.

בעל דמיונות היה וכך האמין כי הגירפות, אותן ראה בגן החיות מהלכות בחורשה שליד הגן ושומרות על הילדים מכל משמר.

למד לקרוא בעצמו, אך הכתיבה היתה קשה עליו. אצבצבותיו לא הצטיינו בוריות. היה שוקע בקריאה עד כי לא שמע שקראו לו. יותר מכל אהב לקרא בספרי מדע לילדים, כך קרא באחד הימים כי בבא העת תכבה השמש, המחשבה על עולם עטוף חשיכה הפחידה אותו. סיפורי על חכמת האדם היכול בעתיד הקרוב להמציא שמש חדשה, לא נתקבלו על דעתו.

היה מתעורר בלילות בצעקה, בשנים שלאחר מכן הדאיגו אותו פצת האטום והרדיואקטיביות.

כותרים על יצחק יהודאי ז"ל

*

בשנים האחרונות ללימודיו בבית הספר ובבית התעניין בעיקר בביוגרפיה ובפסיכולוגיה. סידר לצצמו מעברה בצריף ליד חדר הציור של ידיו.

מבלה היה שם שעות רבות, עובד באיזמל ובמיקר רוסקופ. מביא היה אתי לשם בכרי להראות ולהחגיג אות במעשה ידיו. ימים רצופים מוכן היה ללכת ולחפש צמח נדיר או שרץ.

את הדנדנה תרפואית חפש יומיים עד אשר מצאה בהר קטננה.

כל כך חרדה הייתי לו חמיד. איצי היה צוחק ומתבדה על השבן חרדתי. "הן נדלתי אל נא תראי אותי כראות ילד קטן". הוא היה בער חברתי, אהב את הבריאות, מזדהה עם סבל וזלתו, טובל בראותו בדידותו של ילד חדש, זר בבואו לחברת ילדים.

היה ראשון לאמץ אותו ולהביאו לבית הוריו. לא פעם היה אומר לי, "צריך לעזור לילד פלוני בשעוריו, אין לו מה הורים, עזרי לה, אמאי".

יחור מכל אהב את סבו, זר עתה אראה את השניים סהלכים לאיטם לאורך השדרה מוארים באדום השמש השוקעת.

הנער שנחפו היה בקי ורגיל לרוץ במורד. מהלך עקב בצד אגודל ליד סבו, כה שקט ורגוע. לפני לכתו לבית הספר ובשובו היה סר לחדר סבו לדרוש בשלומו, לראוג למחסורו. לא פעם התקבאו לוקן ידידיה. קרה פעם ואיש הוציא את דיבת הילד לרעה בפני הסב. חרה לו לוקן, בבוא איצי אליה אמר לו: "אם זה מנהגך בבית הספר — הנני נוסע".

כותרים על יצחק יהוראי ז"ל

עתה אקרא לך איצ'ו! השקדיות פרחו והשירו
פרחיהן כשלג באביב. המטע פורת. השקיעות נפלאות.
האמנם לא חראה?

הוא הלך. לאחרונה ראיתו שוכב שקט. דומם
כפסל. ישן שנה עמוקה. את ראשו לא יניע. לא יניד
צפעף — לא ישיר, אך אשמע: איצ'ו — ישן. ישן. ישן
איצ'לה. ישן ישן...

אמא

הוציא את המוודות והתחיל אורו את חפציו. קרא
איצ'ו לאחיו הקטן שיעזור לו לפצור בעד סבו. מצאתים
כריכים ומתחננים לפני הסב עד שהלה חנך בדעתו
ונשאר.

בשבתות היה משכים להכין חה הם לסבו אף
לראות אם שלום לו.

רודף צדק היה ללא פשרת. לא אחת נגרם לו
סבל בגלל הוסר היכולת להתפשר.

בעל הומור היה. מסביבו השרה אוירת עליונות
וצחוק. אהוב תמיד בחברתו.

בשנותיו האחרונות התחסן והתגבר על חולשות
רבות. התבגר.

כיום בו התגייס נפרד טכל המטפלות והחברים.
"עוד אשוב", אמר לדה. "עוד אשוב ואצור לך
במטע".

אהב את הארץ. הרבה לטייל בה. התפעל מיפי
נופה ושאף להכיר בה כל רגב. בהתגייסו התנדב
לאחת היחידות הקשות בצה"ל.

בבואו לחפשה עיף ורצוף היה אומר לי: "נכון,
זה אמנם קשה, אך לא קשה מדי עבורי".

אכן בנסיגות קשים עמד ויכול להם: "אסור
להיות פדלה" — היה אומר.

* * *

ערפל החורף נמוג מבין ההרים ועמו הלך מאתנו איצי. לא נדע לאן, לא נדע מדוע, אך הכל כה טורד וכואב, עד אשר לא נותר אלא להזיל דמעה חמה, לכבוש את הראש בכר ולהאנח.
יש לעיתים ונסב את הראש לעבר הסרקטור העומד במוטף, ונראה רק בשבריר של שניה כי הוא יושב שם ומחייך...

יש לעיתים ונשמע את קול צחוקו מהדהד בחשכת ליל, אולם הקול ילך וימוג מאתנו, יבלע איי שם במקום לא נודע, שם שוכב איצי שלנו וישן לנצח, לב שבור של אב ואם, זכרונות עגומים של אח ורע, משק אבל ודומם והכל כה שקט ורוגע... החיים זורמים בקצבם הרגיל, הכל נשאר כשתיה, מוזר לחשוב שהוא איננו, שהפרחים יפרחו בלעדיו, שהטרקטור ינוע לא בידיו שלו, ששוב לא נצחק מבידחותיו, מורד... שהוא איננו עוד, ניזכור ואל נישכח, איצי היה ואיננו עוד, הלך מאתנו בעדו נער ולא ישוב עוד לעולם.

יהי זכרו כרוך לצולמי עז.

שרה ג.

* * *

* * *

נזדמן לי לבלות עם איצי תקופה ארוכה למדי לפני גיוסו לצה"ל, או נוכחתי להכיר את איצי על בריו ואפשר לומר שבתקופה זו נקשרו בינינו קשרים הדוקים מאד.

דמותו של איצי בלטה בתקופה זו בבירור רב וכאן ראיתי את הדמיון הרב בין איצי לבין ההורים. איצי קלש מההורים את התכונות החיוביות והפך בזכות זו לדמות של איש קיבוץ נאמן ומסור אשר אפשר לסמוך עליו בכל. בתקופה זו, כשאיצי עבד במטע, ראיתי עד כמה מסור הוא לכלל ועד כמה מוכן הוא למסור למענו. לא פעם כששאלתי, כיצד הוא מסוגל להקדיש שעות כה רבות לעבודה, היה עונה לי בחיוך: כרגע אני עוד צעיר ולכן עלי למסור בפרק זמן את כל אשר ביכולתי למען המשק.

חריצותו הרבה של איצי באה לידי ביטוי גם בתקופת השרות. יצא לי לראותו לא פעם בשבתות, מטה את שכמו לדרישות המשק על אף עייפותו מן האימונים המפרכים ועל אף רצונו לבלות זמן חופשי עם חבריו ובהוג משפחתו.

תכונה נוספת אשר למדתי להכיר ולהעריך באיצי הייתה גישתו לטבע. סיסמתו היתה: הכר את ארצך ברגליך, ולאור זאת הוא גם פעל ומאוחר יותר גם הקדיש את חייו לכך. זכור לי היטב טיול שערכנו שנינו באזור ירושלים כשפנינו מרעדות לאתרים ולנ"קודות אשר, עקב קרבתם לגבול, מעטים האנשים שראום. איצי נמשך הלאה הלאה וגם כאשר החשיך היום, כשידענו שדואגים לנו בבית, לחץ עלי להמשיך ורק לאחר הפצרות מרובות הסכים להשמע לדרישתני. גם בצבא באה לידי ביטוי תכונה זו באופיו, הוא שאף לצאת למרחב ולהכיר את הכול, וכשהצליח בהשגת משימתו וכשאושרו בא על סיפוקו, נאלץ היה לשלם מחיר רב ולהפסיק באמצע את אשר תמיד שאף. קשה עלי המשכת הדברים משום הדמעות המכסות את עיני וכן משום שהנך מרגיש ריקנות איומה, אשר אינך יכול למלאה, גם בהרהורים שבכתב. לכן אסיים בתקוה שהדברים יעודדו אתכם במקצת ותהיה זו לפחות חצי נחמה לכם ולא גם יחד.

יונתן

שלום של המון תוגה ועצב!

עבר שבוע מאז האסון הנורא. הכאב עדיין צורב עמוק עמוק.

לא מכתב של תנחומים אני כותבת כי אין תנחומים על מותו של אה אה אה. רק מספר מילים של השתתפות כנה ועמוקה בצערך. צער האה הבוגר, אשר רקמת יחסים כה נפלאים עם האה האהוב איצ'לה. הכרוחי עם איצ'לה היתה קצרה. אך לפעמים די גם בזה.

ההכרות היתה דווקא בשעת שמחה משפחתית ביום הולדתו ה-18 שהיה האחרון.

אני זוכרת — כמה עמוק התרשפתי אז מהיחסים הנפלאים שביניכם. האחים. כמה אהבה והבנה היתה בינכם. איך איצ'לה רקם חלומות בהמימות של נער בן 18 על הצבא — כיצד הוא יהיה חייל בצנחנים, אך לא „סתם“ צנחן. הוא יהיה מהקרביים שביניהם הוא השיג את אשר ביקש. אך החלומות התמימים נתבדו במקצת. כאן קרה האסון הנורא שהפריד אתכם האחים האהבים לעולמים.

— אין בפי אף לא מילת תנחומים אחת אך כולנו מצווים להמשיך. להמשיך להיות עם הכאב הנורא. עליך להיות החוק מכולם.

חזק ואמץ

בידידות אורנה

26.3.64

לשלמה, שלום.

אור ליום ז' בניסן, 20.3. נפל בנכם יצחק בעת מילוי תפקידו. יודע אני, כי אין מלים אשר תוכלנה לשכך, ולו גם במצט. צער הורים המאבדים בן, והוא רק בראשית דרכו.

לכם אבד בן, ולנו — לוחם בעל רצון וכושר נפשי לשאה בקשיים ובסכנות שהיו כרוכות במילוי תפקידו.

חיילי ומפקדי היחידה משתתפים בצערכם.

ישמר בנכם יצחק בזכרונו כאחד מאלה שהלכו להגשים בדרכם בצבא את אשר הנחילו להם תביח הקיבוצי, והורים שנאבקו מצעירותם על אותו רעיון שאנו מופקדים כיום על שמירתו.

היו שלום.

רב תמרי
מפקד היחידה

לבדנה ולשלמק — שלום! יש מישהו שלא פירש יפה
זה נורא, נורא נורא!

אנו מצטרפים לתפילתו של יצחק שלו. „תפילה
על ההורים“ גם אם נחת ושחוק יפקדו את סיפם —
לעולם, לעולם לא תהי השמחה שלמה בקדר יריעות
אהלם.

ותמיד תציץ נפש מעבר כתפם, מחלום, מתמונה,
תחבקם בידיים דקות, תתרפק ותבקש תקונה...
הנה הם אוספים מכתביו וסודרים חבילות חבילות
— לו תהי נא עינדך פקוחה על נימם ולא גים בלילות,
והשגת, רבוננו של עולם, שלא תחלש דעתם עת
נוקפת שנה ראשונה ואור נר הנשמה בביתם... הנה
הם חוזרים מתפלה, מתרישים ואינם זועקים, אלהים,
תמוך באבא ואמא שבים לבתים הריקים...”

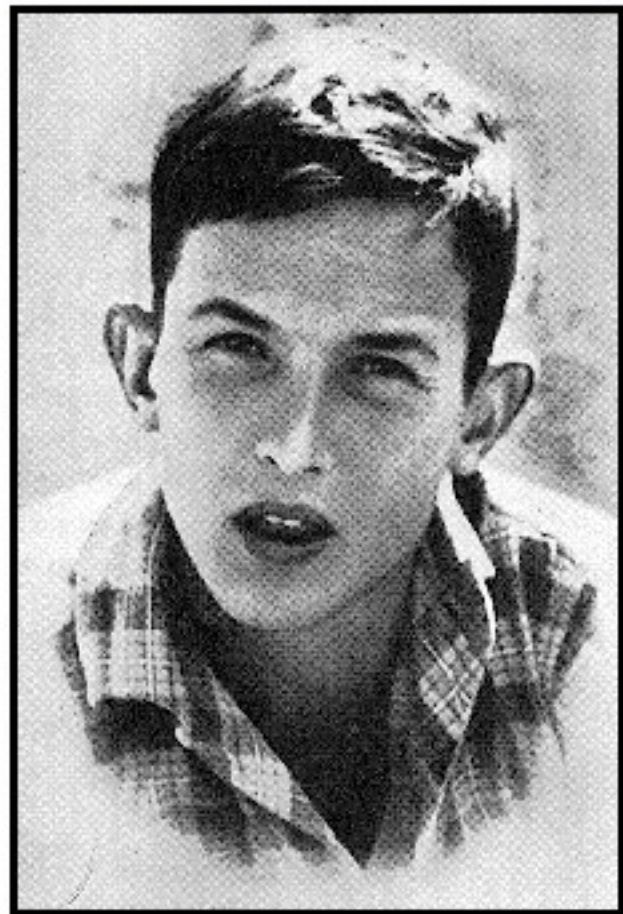
פועה ודניאל

תמיד שאלנו: „האם איצי הגיע?“
 והפעם, מי יוכל להשיב?
 תנכף הִיָּה מפת ארצנו,
 רגליך תעו בָּה.
 ואתה לא הפסקת שוטט.
 רק המות עצרך
 מלרוות את הנוף.
 שוב עמדנו דמומים,
 עת לקחה היא גופך אלי קבר
 רק רוחך תשאר עמֵדנו,
 מחיוך תמונתך היא נשאבת.

יוסי יערי

* * *

שוב התערפל ביתנו,
 ולבותינו נרעדו.
 טוב הזלנו דמעות
 על חבר שנלקח מאתנו.
 השארתנו כך...
 בלי לומר את הסוף.
 ואנחנו רשמנו... —
 „לאיצי שלנו — באהבה“ —
 עלי קברך הרענו.
 כן, אהבנו את עליצותך.

* * *

לא היה כניסן ההוא
כחול וזהוב לטהר.
לא היה כניסן ההוא
ירוק ופורח בארץ.

אנשים ושמים ועשב
צומחים ובאים אל השמש.
והשמש עולה וזהרת
על עצי הברושים והאורן.
על כומתות אדומות וציפורן
צבעוני, כלנית וכרכום.

לא היה כניסן ההוא
לזהר, לטהר ותם.
לא היה כניסן ההוא
שסוע מבכי ומדם.

ה ל ל ו י ה

מה רבו מעשיך יהוה

כלם בחכמה עשית.

עלמים נחמדים אתה יצרתם

פאר בריאתך ביצירת העולם:

הרמים כתמרים ויפים כצבאים

וטהורים כטללים ועזים כלבאים

אך הבכירו עתה ונפשם מתאווה

לשובו של עולם — הגיעה העת...

מה זה קטלת יפים שבָּהֶם.

שגבו שבעתים והכהו עין חמה:

שכל מעלות נתת בהם

עד לבני אלהים חשבם כל רואם?

לחשכם מיגון העולם בקשת
שהרי בפיהם געוזות מלמעלות.
ומלחמת חיים לה הכינו עצמם
גפלאה היא מכל צרותיו של עולם.

מה לך יפעלו נוצר האדם

ולמה תשית לבבך אליהם?

הן לא תקנא בגורים כה תמימים.

אך משום שעולם אהבם !!

מה רבו מעשיך יהוה

הכלם בחכמה עשית?

העלמים אלו יצרת לשחק בהם?...

מדוע ?

עת בקר הגץ

שמש זרחה

ולא רעדו שמים.

מדוע ?

יבכום המבקים,

ולא יניחום

עם דממתם.

והרי,

הם לעד המבקים

ואילו האחרים לעד אינם.

איכה ?

ישיש הלב,

עיני אנוש יבריקו,

עת גזע עד

מוטל —

איגבו.

איגבו.

איכה ?

הלל גדיעת עד

נושם ריח ששון.

איני מאמין

כלי עתה חלום.

מדוע ?

לא קסו עבים,

רעמים ימים.

אלא,

גשארו פה צחים.

מדוע ?

העולם פה ישיש

עת באדמתם

הם שוכבים

אחר הלל גבורים.